

PAASTUAJA VIIES PÜHAPÄEV AD 2024

Js 29:13–16 (1Pt 2:4–10; Mk 12:1–12)

13 Ja Issand ütleb: Kuna see rahvas ligineb mulle suuga ja austab mind huultega, aga ta süda on minust kaugel ja nende kartus minu ees on ainult päritud inimlik käsk,

14 siis vaata, ma teen sellele rahvale veel imet – imelikul ja kummalisel viisil: tema tarkade tarkus kaob ja tema arukate arukus peidetakse.

15 Häda neile, kes oma nõu Issanda eest sügavale ära peidavad, kelle teod sünnivad pimedas ja kes ütlevad: «Kes meid näeb? Kes meid tunneb?»

16 Oh teie põikpäisust! Kas peetakse savi võrdseks potissepaga, kas ütleb töö oma tegijale: «Tema ei ole mind teinud!» või ütleb kaju oma voolijale: «Tema ei oska midagi!»?

Ja mu Issand ütleb: «Seepärast, et seesinane rahvas läheneb mulle oma suuga ja austab mind oma huultega ja on saatnud oma südame minust kaugemale ja nende aukartus minu ees on inimeste pähe tuubitud ettekirjutus, seepärast vaata, ma teen seesinasele rahvale taas midagi imeks pandavat, imepärast ja hämmastavat, ja nende tarkade tarkus hävib ja nende mõistlike mõistus poeb peitu. Häda neile, kes sügavusse kaevudes peidavad oma nõu ISSANDA eest ja nende teod on pimedas ja nad ütlevad: «Kes meid näeb ja kes tunneb meid ära?» Oh teie äraspidisust! Egas potisseppa peeta saviks! Egas teos ütle oma tegijale: «Ta pole mind teinud!» ja voolitu oma voolijale: «Ta ei mõista midagi!»

Sissejuhatus

Prohvet Jesaja tegutses Juuda kuningate Ussija, Jootami, Aahase ja Hiskija päevil (Js 1:1), s.t 8. sajandi teisel poolel (umbkaudu ajavahemikus 740–686) enne Kristuse sündi. Tegemist oli Assüüria impeeriumi tõusuajaga, mille tulemusena aastal 722/721 hävitati Iisraeli kuningriik ning aastal 701 allutati ka Juuda kuningriik Assüüria ülemvõimule. Jesaja näeb selle keskse põhjusena Iisraeli taganemist Jumalast, mille tulemuseks ongi jumaliku karistusena Jumala rahvast tabav häving välisvaenlaste käe läbi. Jumala eesmärgiks ei ole oma rahvast lõplikult hävitada, vaid teda karistuse abil puhastada, uuendada ja taas üles ehitada.

20. sajandi kriitiline piibliteadus on olnud üsna ühel meelel prohvet Jesaja raamatu jagamisel kolmeks erinevasse ajastusse kuuluvaks osaks: peatükid 1–33 – Proto-Jesaja; peatükid 40–55 – Deutero-Jesaja; peatükid 56–66 – Trito-Jesaja. Ajaliselt paigutuks neist esimene ajaloolise prohvet Jesaja tegutsemisaega, teine Paabeli vangipõlve aega (6. sajandi esimene pool ja keskpäik eKr) ning kolmas vahetult eksiilist naasmise järele (6. sajandi teine pool eKr).

Jättes kõrvale arutelu raamatu (ja selle võimalike osade) autorluse üle¹ on selge, et mitte ainult alates 40. peatükist, vaid ka varasemates peatükkides sisalduvaid ettekuulutusi Iisraeli päästmise ja Jeruusalemma taastamise kohta on igati asjakohane seostada Paabeli vangipõlvest tagasipöördumise ajaga.

Tõsi, eriti alates Jesaja raamatu 40. peatükist lisandub päästekuulutusele universaalne mõõde. Jumal on kogu loodu Jumal ja Looja ning nagu kõik liha on Tema ees justkui rohi, mis kuivab ja kaob, ja nagu Tema käsule alluvad kõik rahvad (nii nendena, keda karistatakse ja kelle kaudu Jumal ise oma rahvast karistab), nii on Tema päästegi viimselt mõeldud kõigile rahvastele kuni ilmamaa ääreni. Eeskätt on prohveti sõnum mõeldud siiski julgustuse ja troostina Jumala oma armastatud Iisraelile.

Keelelisi märkuseid

Ja...ütleb – וַיֹּאמֶר – sõna אָמַר tähendab «ütleva», «teada andma», aga ka «mõtleva» või «[mõeldut] väljendama».

Issand – eranditult Jumala puhul kasutatava sõna אֲדֹנָי – «[minu] Issand» –, tähendusvarjundiks on tugevus, vägevus, kindlus.

Ligineb – שָׁגַב – sõna שָׁבַח tähendab «lähenema», «lähedale tulema/astuma».

Ja austab mind – כִּבְדוֹנִי – sõna כָּבַד – «austama» – esmatähenduseks on «raske olema», niisiis viitavad sõnad «au» ja «austama» austatava tähtsusele, kaalukusele, oluliseks, mõjukaks ja kaalukaks pidamisele.

[Ja] huultega – וּבִשְׂפָתָיו – sõna שָׁפָה – «huul» tähistab ülekantult ka [huulte-] kõnet, niisiis võiks tõlkida ka «[ja] huulte kõnega».

Aga ta süda – וְלִבּוֹ – sõna לֵב – «süda» – tähistab ka üleüldiselt inimese sisemust, sisemaailma, seda, kes ta iseendas (ja enesest teadlikuks saanuna) on, aga samuti tahtevalmidust ja [tegutsemis-]julgust.

On minust kaugel – מִמְּנִי רָחַק – sõna רָחַק tähendab siin «kaugele [ära] saatma», «eemaldama».²

Nende kartus – יִרְאָתָם – sõna יָרָא tähistab nii hirmu, kartust kui aukartust.

Päritud – מִלְמָדָה – sõna לָמַד tähendab «õppima», «õpetama», «vilumust omandama».³

¹ Sest miks peaks olema võimatu uskuda, et 8. sajandil elanud prohvet oleks võinud kuulutada ette kakssada aastat hiljem toimunut?

² 1739. aasta Piiblis: «minnust kaugele ärrapöörwad».

³ 1739. aasta Piiblis: «õppetud»; 1968. aasta piiblitõlkes: «õpitud».

Käsk – מְצַוֶּה – sõna מְצַוֶּה tähendab «käsk», «käsklus», «korraldus», «ettekirjutus».

Teen...veel – יוֹסֵף – sõna יוֹסֵף tähendab «[midagi] uuesti/jälle/taas tegema».

Imet – לְהִפְלִיאַ – sõna אִפְּלֵא tähendab siin «imet tegema», «imepäraselt toimima», «[midagi] imekspeandavat tegema».

Imelikul ja kummalisel viisil – הִפְלִיאַ וּפְלֵא – tegemist on sõnademänguga, mis rajaneb verbil אִפְּלֵא – «imeline olema», «imet tegema» (vt eelmist keelelist märkust). Ehk võiks tõlkida ka: «imet ime peale».

Tema tarkade – חֲכָמָיו – sõna חֲכָם tähendab «tark», «osav», «vilunud», «leidlik», ka «kaval».

Tarkus – חֲכָמָה – sõna חֲכָמָה – «tarkus» – ei tähista mitte niivõrd teadmisterohkust, kuivõrd elutarkust.

[Ja] kaob – וְאֶבְדָּהּ – sõna אֶבַד tähendab siin «hävima», «surema», «hääbuma», «kaduma».

Tema arukate – בְּנֵי – sõna בֵּין tähendab siin «arukas olema», «taiplik olema», «mõistlik olema».

Peidetakse – sõna סָתַר tähendab siin «ennast ära peitma», «peitu pugema».⁴

Häda – הוֹי – tegemist on tähelepanu äratamiseks mõeldud hüüatusega, millel on hoiatav, manitsev, kaeblev või koguni ähvardav tähendusvarjund.⁵

Nõu – sõna עֲצָה tähendab «nõu», «nõuanne», «kavatsus».

Issanda eest – מִיְהוָה – originaalis kasutatakse siin Jumala nime יְהוָה – «JHWH», «Jahve», «Jehoova».

Meid näeb – רָאָנוּ – sõna רָאָה tähendab «nägema», «jälgima», «ära tundma», «mõistma».

Meid tunneb – יוֹדְעֵנוּ – sõna יָדַע tähendab «teadma», «[ära] tundma», «tundma [õppima]», «mõistma», «oskama», «vilunud olema» ja tähistab ka sisemist äratundmist.

Oh teie põikpäisust – הִפְכֵּכְם – sõna הִפְךָ tuleneb verbist הִפְךָ – «tagurpidi pöörama», «äraspidiseks muutma», «äraspidine olema».⁶

⁴ 1739. aasta Piiblis: «peab warjule minnema».

⁵ Eesti keeles väljendab «Hoi!» pigem uljust ja rõõmu, mis siinkohal oleks eksitav.

⁶ 1739. aasta Piiblis: «Se on teie pörane wiis».

Sisuline analüüs⁷

Prohvet Jesaja raamatu 29. peatükk algab hädakuulutusega Jeruusalemmale: «Häda sulle, Ariel, Ariel, linn, kus Taavet leeri üles löi! Lisandugu aastale aasta, tehku seatud pühad oma ringkäiku, mina rõhun Arieli: tuleb kurbus ja kurvastus ja ta muutub mulle otsekui ohvrialtariks. Ma löön su vastu üles ringikujulise leeri, ümbritsen sind valvega ja püstitan su vastu piiramisseadmed. Su vaenlaste hulk on otsekui peenike tolm, rõhujate jõuk lendlevate aganate sarnane. Sest silmapilkselt, äkitselt sünnib, et vägede Issandalt tuleb sulle katsumine äikese, maavärisemise ja suure mürinaga, tuulispea ja marutuulega ning hävitava tuleleegiga.» (Js 29:1–3.5j)

Hävingu – või õigemini karistuse – põhjuseks oli Jumala rahva ühiskondlik, usuline ja kõlbeline laostumine, kusjuures suurim süü lasus nendel, kes oleksid pidanud olema eeskujuks ning hoolitsema rahva hea käekäigu eest: «Maa leinab, laostub, ilmamaa närbub, laostub, maa rahva ülikud rammestuvad. Maa on rüvetunud oma elanike all, sest need on üle astunud Seadusest, muutnud seadlusi, murdnud igavese lepingu. Seepärast neelab needus maa ja selle elanikud peavad kandma oma süüid; seepärast kahaneb maa elanike hulk ja vähe inimesi jääb järele. Preester ja prohvet vaaruvad vägijoogist, on segased veinist, tuiguvad vägijoogist, eksivad nägemuses, kõiguvad otsuses. Sest kõik lauad on täis okset ja rooja, puhast paika ei olegi.» (Js 24:4–6; 28:7j)

See, et häving tuleb, on täiesti kindel: «Nüüd aga ärge enam hoobelge, et teie kütked jääksid pingutamata, sest ma olen kuulnud Jumalalt, vägede Issandalt, otsusest ja hävitusest, mis tabab kogu maad.» (Js 28:22) Ahistusest, mis Iisraeli tabab, ei ole väljapääsu, kui väga seda ka igatsetaks ja otsitaks – ning seda valusam on, mida enam seda igatsetakse ja otsitakse: «See on, nagu näeks näljane und, et vaata, ta sööb. Kui ta ärkab, siis on ta hing täitmata. Või nagu näeks janune und, et vaata, ta joob. Kui ta ärkab, vaata, siis on ta nõrk ja ta hing on närbunud.» (Js 29:8)

Paraku ei igatse ega oota Issandat ja Tema abi mitte kõik, ning taas puudutab see eeskätt neid, kelle kutsumus, ühiskondlik positsioon ja amet nõuavad vastutust rahva kõlbelise ja usulise tervise eest: «Pidage ja hämmastuge, saage pimedaks ja ärge nähke! Nad on joobnud, aga mitte veinist, nad vaaruvad, aga mitte vägijoogist. Sest Issand on valanud teie peale unisuse vaimu ja on sulgenud teie silmad, prohvetid, ning katnud teie pead, nägijad.» (Js 29:9j) Seejuures on rahvas ja tema juhid niivõrd pimedad, et nad ei näe ega mõista, et neil on probleem – või siis on tegemist ülima silmakirjalikkusega: «...see rahvas ligineb mulle suuga ja austab mind huultega, aga ta süda on minust kaugel ja nende kartus minu ees on ainult päritud inimlik käsk.» (Js 29:13)

Jumal kuulutab «häda neile, kes oma nõu Issanda eest sügavale ära peidavad, kelle teod sünnivad pimedas ja kes ütlevad: «Kes meid näeb? Kes meid tunneb?»» (Js 29:15), ent töötab samaaegselt ka päästet ja abi. Jah, «tarkade tarkus kaob ja tema arukate arukus

⁷ Alljärgnevalt on osaliselt kasutatud adventiaja IV pühapäeva tekstikäsitlust (Js 29:17–19).

peidetakse», ent Issand teeb «sellele rahvale veel imet – imelikul ja kummalisel viisil» (Js 29:14). Järgnevates salmides näitab prohvet, kuidas see sünnib: teatavas mõttes paradoksaalselt, kõige jalgadelt pea peale või – jumaliku loogika järgi – pea pealt tagasi jalgadele pööramisega: «Eks ole ju veel ainult pisut aega, kuni Liibanon muutub viljapuuaiaks ja viljapuuaeda hakatakse pidama metsaks?» (Js 29:17)⁸

Samal ajal, kui kogu Jumala Seadus on võetud kokku käsus armastada «Issandat, oma Jumalat, kõigest oma südamest ja kõigest oma hingest ja kõigest oma väest» (5Ms 6:5) – need on sõnad, mis peavad jääma Iisraeli rahva südamesse, mida tuleb põlvest põlve edasi anda ning mis peavad kujunema Jumala laste loomupäraseks eluviisiks ning neid kõikjal hoidma ja saatma (vrd 5Ms 6:6–9) – on Iisrael teinud jumalateenistusest pelgalt selgeks õpetatud, pähe tuubitud inimliku käsutäitmise, eeskirjade rägastiku, millel võib küll olla jumalakartuse nägu, ent mis tegelikult balansseerib peaaegu jumalateotuse piiril: «Ta süda on minust kaugel ja nende kartus minu ees on ainult päritud inimlik käsk.» (Js 29:13)

Lahendus on, nagu öeldud, paradoksaalne – juba sellest alates, et «tarkade tarkus kaob» ja «arukate arukus peidetakse» (Js 29:14). Kui «tarkade tarkus» ja «arukate arukus» on seisnenud sellest, et Iisraeli jumalakartusest on saanud sisuliselt paganlik (või vähemalt äärmiselt silmakirjalik) ebajumalateenistus, siis tuleb see «tarkus» hävitada ning sellisel «arukusel» pole teha muud, kui häbenedes peitu pugeda. Kui inimesed arvavad, et nad suudavad Jumalat petta, Teda suuga ülistades ja huultega austades, ning võivad Tema eest oma tegelikke mõtteid ja kavatsusi varjata, siis paljastavad nad ise seeläbi omaenda väidetava tarkuse rumalusena ja oma arvatava arukuse arulagedusena, täieliku pöörasusena, äraspidisusena.

Kuningas Taavet tõdeb ilmselt omaenda kogemusele tuginedes, et «sügav on mehe sisemus ning süda» ja inimesed «mõtlevad jultunud tegudele: «Me oleme valmis, kava on hästi kavatsatud»» (Ps 64:7), ent on täiesti selge, et Jumal «paljastab sügavused ja saladused, Tema teab, mis on pimeduses, sest Tema juures elab valgus» (Tn 2:22). Ei saa olla midagi sõgedamat kui arvata, et Jumala eest on võimalik midagi varjata, et Ta ei tea, mida inimene mõtleb ja teeb, ega tunne teda ära: «Kõik on alasti ja paljastatud Tema silma ees – Tema ees, kellele meil tuleb aru anda.» (Hb 4:13); «Issand... toob valguse ette pimedusse varjunud asjad ning teeb avalikuks inimsüdamete kavatsused.» (1Kr 4:5)

Inimesed pole mitte lihtsalt põikpäised, nagu ütlevad viimased eestikeelsed piiblitõlked, vaid nad on täiesti pöörased, kõnekeeles väljendudes «ära pööranud»⁹, nende mõtteviis on äraspidine ja sõge. Võrdpilt, mida prohvet kasutab, on kõnekas:

---

⁸ Kuna kolm sõna selles salmis on kasutusel ka kohanimedena, võiks tõlkida ka: «Eks ole ju veel ainult pisut aega, kuni Liibanon muutub Karmeliks ja Karmelit hakatakse pidama Jaariks.»

⁹ See on heebrea sõna פָּרָה täpsem vast.

otsekui peetaks potisseppa samaväärseks saviga või meistri kätetööd selle valmistajaga. On selge, et savi ja kätetöö all peetakse siin silmas eeskätt Iisraeli rahvast, laiemalt üleüldse inimest – ning potissepp ja meister on Jumal, kõige Looja. Küsimus pole siinkohal mitte niivõrd selles, kumb on väärt suuremat au, kas Jumal või inimene, vaid täiesti absurdses, sõna otseses mõttes äraspididises olukorras, milles see, kes poleks ilma Jumalata mitte midagi, kipub ennast pidama Jumalast targemaks, üritab oma Loojat petta või vähemalt üle kavaldada, ja arvab, et tal on õigus oma Issandale midagi ette kirjutada. Või on lihtsalt veendunud, et Jumal ei näe, ei saa aru, ei taipa mitte kui midagi ja ei mõista teda.

Apostel Paulus rajab sellele prohvetikuulutusele sõnumi Kristusest, kes on «juutidele ärrituseks ja paganaile narruseks, ent neile, kes on kutsutud, Jumala vägi ja Jumala tarkus» (1Kr 1:23j). Paulus kirjutab Jesajat tsiteerides: «Jah, sõna ristist on narrus neile, kes hukuvad, aga meile, kes päästetakse, on see Jumala vägi, sest kirjutatud on: «Ma hävitan tarkade tarkuse ja teen olematuks mõistlike mõistuse.» Kus on tark? Kus on õpetlane? Kus on selle ajastu arutleja? Kas mitte Jumal pole teinud maailma tarkuse narruseks? Kuna maailm Jumala tarkuses ei tundnud Jumalat ära tarkuse abil, siis oli Jumalale meelepärane päästa selle narri kuulutuse kaudu need, kes usuvad. Jumal on valinud need, kes midagi ei ole, et teha tühiseks need, kes midagi on, et ükski inimene ei kiitleks Jumala ees.» (1Kr 1:18–21.28j)

Paraku peab apostel koheselt tõdema, et «maine inimene ei võta vastu midagi, mis on Jumala Vaimust, sest see on temale narrus ja ta ei suuda seda tunnetada, sest seda tuleb mõista vaimselt» (1Kr 2:14) – seepärast pole ka «ükski praeguse ajastu valitsejaist» Jumala tarkust «ära tundnud, sest kui nad seda oleksid tundnud, ei oleks nad kirkuse Issandat risti löönud» (1Kr 2:8).

Nii tuleb välja, et püüdes oma mõtteid, oma nurjatuid, äraspidiseid kavatsusi, oma patust eluviisi ja oma pimedaid tegusid Jumala eest ära peita, peidab inimene tegelikult enda eest Jumala enda – nii Jumala tarkuse, kirkuse kui viimselt ka armu ja halastuse valguse, mida Jumal talle heldelt pakub: «Valgus on tulnud maailma, aga inimesed on armastanud pimedust enam kui valgust, sest nende teod on kurjad. Igaüks, kes teeb halba, vihkab valgust ega tule valguse juurde, et ta tegusid ei paljastataks.» (Jh 3:19j)

Jumal siiski ei keela oma päästet neile, kes seda otsivad. Vastupidi: «Vägivaldsele tuleb lõpp ja pilkaja saab otsa, ja hävitatakse kõik, kes kavatsevad kurja.» (Js 29:20), ent «pimedate silmad näevad pilkasest pimedusest»; «siis tunnevad alandlikud aina rõõmu Issandas ja kõige vaesemad inimesed hõiskavad Iisraeli Pühas» (Js 29:18j) ning «kes teeb tõtt, see tuleb valguse juurde, et ta teod saaksid avalikuks, sest need on tehtud Jumalas» (Jh 3:21). Samal ajal, kui inimene üritab täiesti meelevaldselt ja mõttetult Jumala üle kohut mõista, kinnitab Jumal oma mõõtmatus suuremeelsuses, et Tema eestmärk ei ole mitte inimese üle kohut mõista, vaid ta päästa (vrd Jh 3:17).

Jutluseks

Viienda pühapäevaga algab paastuaja teine pool, mida nimetatakse ka kannatusajaks (nagu pühapäeva ennast Kannatuse pühapäevaks).

Pühapäeva ladinakeelne nimi *Judica* – «mõista [mulle] õigust» – tuleneb missa vanakiriklikust algussalmist: «Mõista mulle õigust, oh Jumal, ja aja mu asja halastamatu rahva vastu! Päästa mind petise ja ülekohtuse mehe käest! Sest Sina oled mu Jumal, mu tugev kaitse.» (Ps 43:1j) Tegemist on psalmiga, mis väljendab igatsust pühakoja ning samaaegselt ka jumaliku valguse ja tõe järele ning mis on läänekiriku traditsioonilises liturgias tuntud pea iga missa alguses seisvate astmepalvete osana, mida palutakse enne, kui preester astub üles altari juurde.

Paastuaja viienda pühapäeva vanakiriklikuks Evangeeliumiks (Jh 8:46–59) on Jeesuse vaidlus juutidega, kes süüdistavad Teda selles, et Ta, kurjast vaimust mõjutatuna, teotavat Jumalat. Jeesus näitab sellele süüdistusele vastates, et Teda mitte kuulda võttes demonstreerivad juudid ise, et nad ei ole ei Jumalast ega tõelised Aabrahami lapsed. Vastasseis kulmineerub sellega, et juudid üritavad Jeesust kividega surnuks visata, ent Jeesus peidab end nende eest ära ja lahkub templist¹⁰. EELK Kirikukäsiraamatu lugemiskava järgi loetakse seda Evangeeliumi paastuaja kolmandal pühapäeval kolmandal lugemisaastal.

Paastuaja viienda pühapäeva kolmanda lugemisaasta Evangeeliumiks on kirikukäsiraamatu lugemiskava järgi tähendamissõna viinamäe rentnikest (Mk 12:1–12), kes keelduvad peremehele vilja andmisest ning tapavad koguni tema poja. Jeesus viitab selle tähendamissõnaga omaenda saatusele ning evangelist tõdeb, et ülempreestrid ja rahvavanemad, kelle vastu see mõistukõne oli suunatud, said sellest suurepäraselt aru.

Kolmanda lugemisaasta Epistel (1Pt 2:4–10) on valitud tõenäoliselt lähtudes seda Evangeeliumiga ühendavast psalmitsitaadist: «Kivi, mille ehitajad tunnistasid kõlbmatuks... on saanud nurgakiviks.» (vrd Ps 118:22) Epistel kõneleb Kristusest kui elavast, inimeste poolt põlatud kivist, kes on saanud uue jumalarahva kui vaimuliku koja nurgakiviks, olles samaaegselt «komistuskiviks» ja «pahanduskaljaks» neile, kes Temasse ei usu.

Paastuaja viienda pühapäeva keskmes on valmistumine Kristuse saatmiseks Tema kannatuse- ja ristiteel. Evangeelium näitab selgelt, et Jeesus teab, mis Teda ees ootab: Ta on tulnud, et anda oma elu lunaks paljude eest, et Tema surmast võrsuks uue elu vili. Vana Testamendi lugemine seostub Kristuse kannatustega eeskätt seeläbi, kuidas seda on kasutanud apostel Paulus, tuues esile Jumala toimimise paradoksaalsuse, vastuolu

---

¹⁰ Nagu prohvet Hesekieli nägemuses lahkub templist Issanda auhiilgus (vt Hs 10–11).

inimeste arvatava arukuse ja näilise tarkusega. Nii mõistusevastane, kui see ka pole, kipuvad inimesed ikka jälle ennast Jumalast targemaks pidama ning tahavad Talle ette kirjutada, mida ja kuidas Ta tegema peaks. Tihtipeale lisandub sellele Jumala süüdistamine mõistmatuses ja hoolimatuses – samal ajal, kui Jumal on oma armastuses inimeste vastu läinud lõpuni, eneseandmiseni oma ainusündinud Poja kannatustes ja häbistavas ristisurmas.

Vana Testamendi lugemisele jutlustades võib keskenduda ühelt poolt sellele, kuidas inimlik Jumalat petta üritav, ent tegelikult iseennast pettev mõtteviis oma täielikus perspektiivituses vastandub Jumala tarkusele ja päästetahtele, ning teiselt poolt sellele, kui võrd paradoksaalsel viisil Jumal oma tarkust ilmutab ja oma päästetahet teostab.

Jutluse võib üles ehitada näiteks järgmiste punktidenäiteks:

1. Prohvet Jesaja raamatu sõnum on suunatud Jumala rahva ja eriti rahva usuliste ja poliitiliste juhtide vastu, kes on oma Issandale truudust murdnud ja Temast taganenud. See ei tähenda, nagu oleks Iisrael kaotanud usu Jumala olemasolusse ja loobunud usukommete praktiseerimisest: küllap püüti järgida kõikvõimalikke kultuslikke ettekirjutusi ning väliselt toimis kõik suurepäraselt. Paraku oligi see nii üksnes väliselt: Jumal pidi prohvet Jesaja suu kaudu tõdema, et Tema rahvas ligineb Talle üksnes suuga ja austab Teda ainult huultega, samal ajal kui nende süda on Temast kaugel, ning kui nad ka täidavad Tema käsked, siis mitte armastusest Tema vastu¹¹, vaid üksnes sisse treenitud harjumusest. Jumal ei taha aga mitte väliseid rituaale ega silmakirjalikku vagatsemist, vaid januneb inimese südame ja siira armastuse järele.¹²
2. Veelgi hullem oli aga see, et välise jumalakartuse varjus üritasid inimesed Jumalat petta – nii oma äraspidise mõtteviisiga kui jumalatu eluviisiga. Prohvet Jesaja raamatus on selle kohta rohkesti näiteid, mis on võimalik võtta kokku üleüldise kõlbelise, usulise ja ühiskondliku laostumisena: petmine, valetamine, rõhumine, röövimine, omakasu taga ajamine, maisele võimule ja jõule – sealhulgas võõrastele suurvõimudele – lootmine, kavalus ja sahkerdamine, teesklus ja silmakirjatsemine. Kõige sellega häbistab ja teotab Jumala rahvas nii Issandat kui tegelikult ka iseennast, kusjuures lõikava ironiana kipub olema ikka nii, et need, kes elavad taoliselt kirjeldamatult sõgedal viisil, on samal ajal veendunud oma tarkuses ja kõiki teisi ületavas ning isegi Jumalat eksitada suutvas kavaluses.¹³

---

¹¹ Vrd 5Ms 6:4–6, mida iga iisraellane päevast päeva palves kordab: «Kuule, Iisrael! Issand, meie Jumal Issand, on ainus. Armasta Issandat, oma Jumalat, kõigest oma südamest ja kõigest oma hingest ja kõigest oma väest! Ja need sõnad, mis ma täna sulle annan, jäägu su südamesse!»

¹² Just nii tõlgendab vanakiriklik pärimus Jeesuse sõnu ristil: «Mul on janu!» (Jh 19:28)

¹³ Meenub koguduseliige, kes tunnistas kord, et alati, kui tal on plaanis teha üht konkreetset pattu, katab ta oma toaseinal oleva Jeesuse pildi rätikuga kinni.

3. Jumal on läbi aegade näidanud, mida Ta taolistest püüdlustest arvab: «Tarkade tarkus kaob ja arukate arukus peidetakse.» (Js 29:14) Paraku tähendab see ka, et ühes oma näilise tarkusega hävivad «targad» ning ühes oma arvatava arukusega haihtuvad «arukad». Inimene, kes rajab ennast valele, ei saa püsida. Inimene, kes püüab ennast Jumala eest ära peita, peidab viimselt enda eest ära Jumala, nii et tema ainsaks osaks jääbki «pilkane pimedus igavesti» (Jd 1:13). Jumal ei taha seda, ja seepärast on Ta inimeste sõgeda äraspidisuse omakorda ümber pööranud: Ta on teinud tarkuseks selle, mis on inimeste silmis narrus, ja kirkuseks selle, mida inimesed on põlastanud. Jumal on kinkinud oma Poja – mitte selleks, et maailma üle kohut mõista, vaid et maailm Tema läbi päästetaks. Kristus on teinud midagi, mis on vastuolus «selle ajastu tarkade» tarkusega: Ta «ei taotlenud iseenesele meelepärast, vaid nagu on kirjutatud: «Nende teotamised, kes sind teotavad, on langenud minu peale.»» (Rm 15:3) Jumal on tarkade tarkuse hävitanud ja mõistlike mõistuse olematuks teinud (1Kr 1:19) – selleks, et teha meie eest kannatanud ja risti löödud Kristuses avalikuks oma kõikevõitev päästevägi ja kõike ületav tarkus. Kristus on «kivi, mille ehitajad tunnistasid kõlbmatuks» ja mis on «saanud nurgakiviks» (1Pt 2:7), et juhtida need, kes Temasse usuvad ja Ta vastu võtavad, «pimedusest oma imelisse valgusse» (1Pt 2:9).